

DISKUSIJA

Kokie europiečiai mes esame?

Rasa GEDVILAITĖ

Trečiojo amžiaus universiteto, kurį kuruoja Kretingos rajono pedagogų švietimo centras, studentai šią savaitę buvo pakviesti į diskusiją „Kokie europiečiai yra lietuviai“. Ją vedė „Civitas“ klubo lektorė doc. dr. Nerija Putinaitė.

„Ar mūsų lietuviškoje tapatybėje yra europietiško ir koks tas europietiškas? Mes Europą suprantame visiškai kitaip negu čekai, čekai supranta kitaip negu vokiečiai. Tai rodo, kad mūsų santykis su Europa yra visiškai kitoks negu kitų tautų“, – pastebėjo N. Putinaitė. Lektorė prisipažino, jog ji ėmė domėtis lietuviškumo tapatybe aprėpiant senesnius laikus ir išvelgė tris lietuviškuosius europietiško pavidalus. Pirmasis lietuviškasis europietiško pavidalas siejamas su J. Basanavičiaus vardu. Būtent šis žmogus išplėtojo lietuviškumo sampratą, tinkamą apibrėžti lietuvi. Tačiau įdomu tai, jog jis lietuviškumą atrado Trakijoje teigdamas, jog lietuviai kilo iš trakų. Vadinasi, lietuviai buvo proeuropiečiai.

J. Basanavičius interpretuoja, jog lietuviai tarsi buvo europietiško ištakose. Jų „aukso amžius“ buvęs pagonybės laikais. Dabartinė Europa yra svetimas, netgi priešiškas dalykas lietuviams, nes lietuviškoji kultūra yra taiki ir rami, o europietiška – daugiau išsivysčiusi, agresyvi, kovinga, karinga. J. Basanavičiaus teigimu, būtent vokiečiai įnešė europietiško apraiškų. Dažnai paveikluose vaizduojami priešiški nusiteikę kryžiuočiai, puolantys lietuvius. „Labai išpopuliarintas mitas, kaip aš vadinu, apie Pilėnus. Būtent šis pasakojimas parodo, jog lietuviai buvo labiau linkę susideginti negu pasiduoti“, – kalbėjo N. Putinaitė.

Svetimo europietiško lietuviams įvaizdis formuojamas

ir dabartiniame pasaulyje. Pavyzdžiui, rašytojas Gintaras Beresnevičius, pasak lektorės, lietuvius yra pavadinęs barbarais, o štai signataras Romualdas Ozolas yra minėjęs, jog lietuvių kultūra yra laukinių kultūra.

Antrasis modelis formuojamas kiek kitaip – Lietuva vejasi Europą, tačiau nepaveja. Kaip simbolis čia galėtų būti karalius

Mindaugas, pirmasis Lietuvos politikas, pirmasis iš lietuvių valdovų priėmęs krikštą ir atgrėžęs Lietuvą į vakarus.

„Pastebima, jog dažnai į Lietuvą žiūrima kaip į Europos koloniją. Sovietmečiu šią idėją perėmė profesorius Edvardas Gudavičius. Jis visą Lietuvos istoriją interpretavo kaip Europos istorijos dalį ir kalbėjo apie tai, kad Lietuva perima Europos vakarų civilizacijos įvairius pasiekimus, politinį gyvenimą, įvairias civilizacines taisykles. Būtent E. Gudavičius mus atsuko į Europą, tik tarsi lietuviai visuomet buvo paskutiniai, lyg vis skubėdami į paskutinį traukinį“, – išvalgomis dalinosi N. Putinaitė.

Trečiasis lietuviškumo pavidalas – lietuviškumas kaip savitas europietiškas. Ryškiausias pa-

Lektorė Nerija Putinaitė atskleidė tris išnagrinėtus lietuviškuosius europietiško pavidalus.

Gintauto Maciaus nuotr.

vyzdis – Vytauto Didžiojo įvaizdis ir kultas, suformuotas 1930 metais minint šio valdovo jubiliejų. Vytautas sugebėjo tapti tiltu tarp Rytų ir Vakarų. „Apie mūsų misiją būti tarp Rytų ir Vakarų prieškariniu mąstė ir filosofas S. Šalkauskis. Šis, trečiasis, lietuviškumo suvokimas ir dabar labai gyvybingas“, – pripažino lektorė patikinusi, jog apie tai liudija ir lietuvių akcijos ukrainiečiams remti, ir Lietuvos pirmininkavimas ES Tarybai, ir įvairūs tarpininkavimo atvejai.

Diskusijos metu paliesti ir tokie klausimai kaip kalbos ryšys su europietišku, žemės pardavimas užsieniečiams, lietuviškas temperamentas. TAU studentai turėjo galimybę padiskutuoti apie įvairias šių dienų aktualijas.